

Írta: Szarka Attila

„ÉN MEGMONDOM ŐSZINTÉN...”

„...Ki az a pártfogó? Pártfogó az a szakember, aki a bajba jutott emberen segít. Nem nézi azt, hogy kin, hanem a bajba jutott emberen segít...” – Szarka Attila mélyinterjúja.

Pistike

Kovács István Csaba vagyok. 1948-ban születtem, most majdnem 54 éves, 53 és fél, illetve, valamennyivel több. Az eredeti végzettségem gyógypedagógiai tanár. Emellé szociálpedagógusi diplomát is szereztem. Jelenlegi munkahelyem a Pest Megyei Közigazgatási Hivatal Gyámhivatalában van. A Hivatásos Pártfogói Osztály pártfogója vagyok. Jelenleg Aszód körzetében dolgozom. Nagyon röviden bemutatom ezt a helyet. Ez a körzet közel huszonöt községből áll. Olyan fiatalokkal foglalkozom, akiket a bíróság, illetve a Pest Megyei Főügyészség próbára, vagy felfüggesztett szabadságvesztésre ítelt.

A napi feladatomból igazából nem fogalmazta meg senki. Engem nem csak a pedagógiai szempontú megközelítés érdekel. Én nem csak az ellenőrzés és számonkérés szintjén foglalkozom a pártfogottakkal. A segítséget és a társadalomba történő visszavezetést (ha szabad ilyen nagy szavakat használnom) tartom fontosnak. Pártfogó vagyok. Amikor elmegyek egy családhoz, ott olyanokkal találkozom, akik azt hiszik, valamelyik pártnak a szakértője vagyok. Megmondom őszintén, a pártfogó – mint hivatásos pártfogó – az én esetemben nem a legszerencsésebb elnevezés, mert olykor félreértésre adhat okot. Ki az a pártfogó? Pártfogó az a szakember, aki a bajba jutott emberen segít. Nem nézi azt, hogy kin, hanem a bajba jutott emberen segít. Én egyértelműen segítő foglalkozásnak tekintem a munkámat, holott a büntetés-végrehajtásban tevékenykedem. Ez nagyon érdekes. Ezt nem szabad csak a szavak szintjén megközelítenünk. Fiatalkorú bűnelkövetőkön próbálok segíteni. Nem szoktam sohasem használni a kliens szót, az ügyfelet sem. Nem szeretem a kliens szót. Megmondom őszintén, hogy miért. Mert én nagyon különleges gondolkodású és a problémát nagyon különlegesen megközelítő egyén vagyok. A kliens szót nem szeretem, és nem szoktam használni sem a hivatalos eljárások során, sem a baráti beszélgetésekben. A fiatalokat a nevükön szeretem megnevezni. Hogyan segítek nekik? Igen keservesen. Hogyan segítek: sehogy. Sehogy. 14 éve vagyok hivatásos pártfogó. A pártfogói felügyelet céljában többek között megfogalmazódik, hogy a pártfogolt fiatalot vezessük vissza a társadalomba. Amennyiben igényli, szerezzünk számára munkahelyet. Na most mi az érdekessége ennek a dolognak? Akárhány munkaügyi központot felkeresek, mindig azt kezdik, „tessék mondani, van-e a pártfogolt fiatalnak nyolc osztályos végzettsége?”. Az esetek döntő százalékában nincs. Így eleve csak a regisztráció szintjén vannak jelen a munkaügyi központokban ezek a fiatalok. Na most mi történik? Én elvileg húztam egy strigulát azzal, hogy kényszerítettem a fiatalot arra, regisztráltassa magát a munkaügyi központban.

Ugyanakkor tudom, hogy nem fogják sehol sem alkalmazni, mert az alkalmazás feltétele mindenhol a nyolc osztályos végzettség. Akkor mi maradt számára? Ezért nem tudok segíteni, mert a munkahelyek azt mondják, bűnöző fiatal nem akarnak alkalmazni, van elég bűnöző a környezetükben.

Bűnöző gyerekeket nem hajlandók fogadni. Igazából a diplomáim, az élet- és a harminc éves szakmai tapasztalatom, valamint a mögöttem lévő 27 éves házasság az, ami

felhatalmazna arra, hogy életviteli tanácsadást adjak a gyerekeknek. Ez nagyon fontos. Ha már nincs semmiféle más eszköz, akkor legalább a tapasztalatomat adom át.

Megmondom őszintén, a fiatalok erre nem igazán kíváncsiak.

Azt kérdezed tőlem, hogy mi hozott erre a pályára?

A bűnöző ifjú megértése és segítése hozott erre a pályára. Tudatosan készültem. Ha szabad mondanom, már pubertás korom óta, de ha szigorú akarok lenni magamhoz, akkor a sérült és bajba jutott emberen való segítség már hat éves korom óta foglalkoztat. Van egy szlogenem, amit magamban nagyon korán megfogalmaztam: Minél rosszabb egy gyerek, nekem annál jobb. 16 évig általános iskolában tanítottam. Kartalon, illetve Domonyban. Az egyik helyen értelmi fogyatékosokat, a másik helyen cigánygyerekeket. Utóbbiakat is értelmi fogyatékosnak mondták, de ők inkább csak retardáltak voltak. Akkor, a hetvenes években, az volt a koncepció, hogy szegregálni kell a gyerekeket. Az elveim maximálisan tiltakoztak e felfogás ellen, mégis dolgoznom kellett valahol. Amikor Domonyba kerültem, megkerestem az igazgatót. Arra kértem, hogy elláthassam az ifjúságvédelmet, mert ezt a feladatot nagyon-nagyon szeretem. A kollégáim nyíltan a szemembe mondták, hogy hülye vagyok, mert eddig mindig büntetésből adták valakinek ezt a feladatot.

Minden fiúnak a példaképe, vagy sok fiúnak, vagy ha nem is soknak, de némely fiúnak a példaképe az édesapja. Hozzá kell tennem, hogy az én édesapám az aszódi javítóintézetnek volt az igazgatója. Gyerekkoromban csak azt láttam, hogy édesapám kriminálpedagógusként megpróbálta felderíteni a bűncselekmény okát, megpróbálta maga mellé állítani a bűncselekményt elkövető fiatalokat. Úgy változtatni őket a tanári testülettel, hogy majdan, lehetőség szerint ne legyen ismételt bűnelkövető. Ugye itt általában azt próbálják megfogalmazni, hogy visszavezetni a társadalomba. Én úgy gondolom, másként kell visszavezetni. Nagyon-nagyon fontos szónak tartom a „másként” szót. Akik úgy szocializálódtak, úgy nevelkedtek, nevelődtek, hogy már a családi környezetben megtanulták a beilleszkedést, azok gyakorlatilag nagyon kevés baj árán kerülhetnek jó pozícióba. Az a gyerek, aki bűnözői családban vagy környezetben nőtt fel, vagy más oknál fogva vált bűnelkövetővé, azt nem lehet azon az egyszerű úton visszavezetni a társadalomba. Őt másként kell kezelnünk. Olyan pedagógusoknak és más segítő szándékú embereknek a segítségével, akik megértik a bűnöző gyereket, akik elfogadják őt. Nagyon fontos elfogadni a sérült, vagy a bűnelkövető embert; mert ha ezt valaki nem tudja, vagy nem érzi, vagy nincs rá affinitása, nincs belső indíttatása, ezt megtanulni nem lehet. A bűnelkövető gyereket fogadjam el, próbáljam magam mellé állítani vagy szigorral, vagy más, megengedhető formában.

Egy kisgyerek példaképének tekinti a szüleit. Az édesanyám nagyon szerény, jámbor, de nagy tudású asszony, aki megmaradt a férje mellett. Nem volt Igazgatóné. Feleség volt, társ, de csendes társ. Mi négyen voltunk otthon gyerekek. Apám gyakran mesélt arról, mi volt az intézetben. Közben óva intettek, még a mozdulatra is emlékszem: „Gyerekek, ti nagyon szerencsések vagytok, hogy jó családba születtetek. Sok olyan gyerek van, aki nem ilyen jó családba született. Vagy az apját, vagy az anyját nem ismeri, vagy bűnöző környezetben nő fel, vagy kényszerítik arra, hogy bűncselekményt kövessen el. Ezért vannak itt ezek a gyerekek a javítóintézetben. Becsüljétek meg magatokat.”

Megmondom őszintén, ez az indíttatás lekopírozódott bennem, és valahogy úgy nőttem fel, hogy ha nagyon jó édesanyám és nagyon jó édesapám van, jó testvéreim vannak, és jó környezetben vagyok, ha felnövök, akkor majd én is ilyen segítő ember leszek.

Azt kérdezed tőlem, hogy mi tart engem itt?

A végtelen optimizmus. Nincs olyan anyagi háttér mögöttem, mint egy intézetben. Az egyéniséggemmel hatok a gyerekekre. Így sem a pártfogói felügyelet ideje alatt, sem azt követően nem lesz bűnelkövető.

Az optimizmusom adja a hitem. Azt gondolom, rádöbbenhet valamikor arra, hogy korábban megtévedt, de még megváltozhat. Nagyon sokszor mondják nekem: „Pista bácsi! Higgye el, hogy megváltoztam! Higgye el, hogy dolgozom, a fizetésemnek egy részét anyáméknak adom. Pista bácsi, tényleg nem...” Azt mondom ilyenkor: „Hiszek a szavadnak, elsősorban neked hiszek.” Ha azt érzi, hogy a megtévedése után a szülein kívül van valaki, egy szakember, aki bár ellenőrzi, mégis bízik benne, akkor úgy gondolom, ez a fajta optimizmus megéri. A fiatal érzi azt, hogy benne valaki megbízik, pedig előtte jól felbosszantotta a környezetét.

Az érdekel, hogy mi vagy ki fáraszt el engem?

Megmondom őszintén, hogy a „mi”, az nem szokott fárasztani. Én még ebben az évben nem voltam szabadságon, fáradtnak sem éreztem magam. Azt is megmondom, miért nem. Rendszeresen elmélkedem, rendszeresen tornászom. Ahhoz, hogy ezt a munkát jó szívvel, lelkileg és fizikailag is jól tudjam ellátni, ehhez nem csak a belülről fakadó optimizmusom kell, hanem egy segítő. Én vallásos ember vagyok. Gyakorolom is a vallásomat, mert ez feltétlenül szükséges ahhoz, hogy az emberbe vetett hitem ne csorbuljon. Azért, hogy segítő lelkülettel tudjak fordulni a másik embertársam felé. Meggyőződése, hogy eszköz vagyok a Teremtő kezében. Magam is meglepődök azon, hogy a legsúlyosabb bűnözői környezetben, ahová a rendőrök is négyen mennek ki kutyával, ott engem minden további nélkül befogadnak, elfogadnak, velem elbeszélgetnek, ők akarnak velem beszélni, én akarok velük beszélni, szóval a gyerekek is igénylik ezt.

Úgy gondolom, ha valaki olyan bűnözői környezetbe megy, ahol a rendőrök félnek, és én bemegyek egy szál semmiben, ők pedig elfogadnak, szóba állnak velem, akkor ez nagyon nagy dolog lehet.

A buta emberek, a bürokraták viszont fárasztanak. Azok, akik a jó szándékkal szembeszegülnek. Én megmondom őszintén, nagyon kevés emberrel találkozom, aki fáraszt. Aki engem fáraszt, azt egyszerűen otthagynom. Szeretek beszélgetni. Úgy tudom magamat karban tartani, hogy a fiatalok bűnelkövetők mellett kisgyerekekkel logopédusként is foglalkozom.

Mi ad neked kedvet, lendületet, energiát?

A belsőmből fakadó életigenlés és a belsőmből fakadó jókedv. Én ezen nagyon sokszor elgondolkoztam, mert nekem, 53 és fél éves koromban nagyon komoly embernek kellene lennem, de nem tudok ilyen lenni. Vezető főtanácsos vagyok. Engem igazából csak Pistikének mondanak, tehát én Pistike vagyok. A belülről fakadó optimizmus, a humor érzése, a nevetés az, ami fontos. Most is nevetünk...

Mi a legnehezebb a munkámban? Tényleg ez érdekel téged?

A kollégáim ezt a hivatásos pártfogói munkát megpróbálják jogi útra terelni. Rákényszerítik az emberre, hogy jogi szempontból végezze a feladatait. Én erre képtelen vagyok. A rendeletek és a jogszabályok ismerete rendkívül fontos, de csak ebből a

szempontból végezni ezt a munkát nem lehet. Ez kimondottan fáraszt, mert ezt a zsákot, ami tele van jogszabályokkal nem tudom erre a munkára ráhúzni.

Mi könnyű az én munkámban?

A legkönnyebb az én munkámban az, amikor kimehetek a családhoz és megismerhetem a pártfogolt fiatal a szűkebb és a tágabb lakókörnyezetében. Nekem ez a legkönnyebb és a legkedvesebb is. Nagyon jó a kontaktusteremtő képességem, nagyon jó légkört tudok magam körül kialakítani, és igazából önmagam tudom adni ezekben a helyzetekben.

Akkor nem Pistike, hanem Kovács István vagyok a magam valójában.

Mit teszek a saját egészségemért, magamért?

Mindent. Először is én 27 éve vagyok nő. Köszönöm ezt a kérdést, már vártam, hogy feltegye valaki. Itt elkanyarodhatok a családhoz, a társhoz. A bűdös életben meg nem kérdezték tőlem, hogy: „Te! Ahhoz, hogy elmenj ki a területre, reggel nyolctól este nyolcig ott legyél, az a te tehetséged?” Én azt mondom, hogy nem. Hiába van meg az én tehetségem, a családnak, a társnak kell az odaadása. Ha nincs társ, akkor nem lehet ezt a munkát jól végezni.

A családi környezetem nekem nagyon fontos. Nem lehet mindent a Jóistenre bízni, ebbe a szakmába a feleségek is beletartoznak.

Reménység? Hogyan gondozom magamban a reménységet?

Tudatosan. Igazából egyrészt van az a forrás, amely kiapadhatatlan e tekintetben is. Hatéves koromban úgy gondoltam, ha egyszer felnövök, tanító bácsi lesz belőlem. Nyolcéves koromban láttam apámat, ahogyan egy agyvérzéses embert magtanított beszélni, tíz, tizenkét éves koromban, amikor apám beszélgetett a javító gyerekekről, huszonnégy éves koromban, amikor láttam, hogy egy imbecillis gyereket megtanított írni és olvasni... Tehát a szülői példa lebegett előttem. Mindig visszatérek a szülői példamutatásra.

A reményt, mint egy kis kertet, tudatosan ápolni kell. Figyelni kell, minek van értelme, mi micsoda.

A problémáimról kérdezel?

Minden embernek vannak keresztjei. Én a bizonytalanságot cipelem magammal. Mondtam, nagyon szeretek kimenni a terepre az emberek közé. Van bennem egy kis bizonytalanság, hogyan fognak ott engem fogadni, mi fog velem történni? Ez a bizonytalanság bennem van. Vagy pedig az, hogy ne legyek baleset áldozata. Havonta ezer kilométert vezetek, nem vagyok profi vezető. A másik a testi bajom, a magas vérnyomásom, félek az infarktustól.

Kivel és milyen gyakran tudom megosztani munka-gondjaimat?

Írtam egyszer egy dolgozatot, amiben kitértem arra, hogy a munkámban nincs lehetőség szupervízióra. Igazából nagyon jó szándékú főnökeim vannak. Szerencsére a főnökeim eredetileg hivatásos pártfogók voltak. A jogi és technikai kérdéseket jól meg tudom velük beszélni.

Én vagyok a legidősebb pártfogó itt, sokszor tőlem kérnek tanácsot.

A szupervízió lehetősége nem megoldott. Nincs lehetőség arra, hogy szakember foglalkozzon szakemberrel.

Van egy jó kollégám, akivel mindent jól meg tudok beszélni, de itt is megvan a kiégés veszélye. Egy dolog viszont nem nyomaszt: az, hogy a munkahelyünk stabil, nem fognak minket elküldeni. Ez fontos.

Hobbi, és van-e rá időm?

Jaj, van. Egyrészt próbálom magam testileg tartani. Ne hízzak el, legyen fürge, ezért otthon szoktam tornászni. Mindig rám kiabálnak, hogy ne nyögjek.... Nagyon érdekes dolgot találtam ki magamnak. 27 község tartozik hozzám. Kitaláltam, hogy nekem a gyerekekhez nem szabad autóval mennem, hanem erőltetett menetben kell mennem a falu egyik végétől a másik végére. Dombon fel, dombon le, a másik községbe, erdőn át. Kitaláltam, hogy a nagyon érdekes részek között gyalog kell közlekednem. Ha kedvet kapok, akkor biciklizek. A bensőmből fakadó optimizmust versekben próbálom megfogalmazni. Nagyon szeretek beszélni, nagyon szeretek beszélgetni.

Nagyon szeretek énekelni. A lelki egyensúlyom érdekében eljárak énekelni, ott hála a Jóistennek, hagynak engem szólót énekelni. Ha hiszik, ha nem, nekem a logopédia a hobbim. Én nem tekintem kereső foglalkozásnak, ámbár pénzt kapok érte.

A testemet megpróbálom úgy karban tartani, hogy tornászom, a lelkemet pedig úgy, hogy ha bármi öröm ér engem, vagy bármi bánat, azt leírom.

Megmondom őszintén, hogy én még festegetek is. Ez belülről jön. A képeimet nem mutatom meg senkinek, de a verseimet még közlik is.

Helyemen vagyok-e a világban?

Igen. Én teljesen a helyemen érzem magam. Maximálisan jól érzem magam. Állítsunk fel egy minőségi mértéket, mondjuk egytől ötig. Ötös. Ötös. Csillagos ötös. Láthatod rajtam, ha találkozunk, mosolygok. Mindig mosolygok.

Apám ugyan 16 éve meghalt, de hitem miatt úgy gondolom, itt van mellettem. 86 éves az édesanyám. A testvéreim élnek, mindenki egészséges. Az aszódi emberek megbecsülnek, az utcabéli emberek szintén. A munkahelyemen is megbecsülnek.

Megmondom őszintén, én szeretnék tenni azért, hogy ez továbbra is így legyen.

Én lélekben és a környezetemben nagyon-nagyon jól érzem magam, csillagos ötös állapotban vagyok. Ámen.